

MOKSLO IR STUDIJŲ INSTITUCIJŲ MOKSLO (MENO) DARBŲ VERTINIMO METODIKOS
TOBULINIMO DARBO GRUPEI

Švietimo ir mokslo viceministrei
S.Kauzonienei

Nr. LR-168-(1.10)

PASIŪLYMAI IR PASTABOS DĖL
MOKSLO (MENO) DARBŲ VERTINIMO METODIKOS
PROJEKTO (pateiktas 2016-06-06)

2016-06-10

Vilnius

Metodikos projekte vis dar palikta didelė erdvė laisvai ekspertų interpretacijai, vertinant mokslo veiklos rezultatus. Kaip rodo daugiametė praktika, metodikoje trūkstant aiškumo kriterijų apibrėžimuose ir paliekant laisvę ekspertams juos įvesti vertinimo eigoje (pvz. tarptautiniu mastu pripažintų mokslo leidyklų sąrašas, tinkamų tarptautinių MTEP programų sąrašas, ūkio subjektų užsakymų priskyrimas MTEP ir pan.), neužtikrinamas vertinimo skaidrumas ir neišvengiama neobjektyvaus vertinimo dėl Ekspertų Interesų konflikto (ekspertai vertina su jų institucijomis tiesiogiai konkuruojančių institucijų darbus ir vertinimo rezultatai priklauso nuo instituciją atstovaujančių ekspertų-vertintojų skaičiaus, dėl ko kenčia mažesnės mokslo institucijos). Tai priveda prie to, kad vienais metais tas pats MTEP darbas tinkamas, kitais ne (nesumažėjus darbe MTEP elementų), vieni vertintojai tą patį darbą vertina kaip MTEP, kiti – ne (MITA ir LMT), vienais metais monografijos pripažįstamos išleistos tarptautiniu mastu pripažintose leidyklose, kitais metais – toje pačioje leidykloje išleista monografija neužskaitoma. Deja, metodikos projekte nėra saugiklių apsaugojimui nuo tokių situacijų, nes nėra aiškiai ir vienareikšmiškai apibrėžti visi vertinimo kriterijai ir vertinimo rezultatai priklauso ne tik nuo vertinamų darbų kokybės bei tinkamumo, bet ir nuo ekspertų sprendimų ir vertinimo kriterijų traktavimo.

Toliau teikiame konkrečius pastebėjimus dėl mokslo darbų ir MTEP projektų bei sutarčių vertinimo.

1) Metodikos 2.1. punkte nurodoma, kad Institucijų mokslininkai ir kiti mokslinius tyrimus ir eksperimentines (socialines, kultūrinės) plėtrą (toliau – MTEP) vykdančys asmenys turi nuolat kelti savo mokslinę kvalifikaciją ir vykdyti bent vieną iš 3 veiklų. Tačiau lentelėse nėra nurodyti įverčiai už 2.1.3. veiklas. Kita vertus, nėra atspindėto poreikio vykdyti ministerijų užsakymus per ilgalaikes mokslo programas, kurių rezultatai mažai susiję su mokslininkų kvalifikacijos kėlimu ir tyrimų rezultatų publikavimu tarptautinėse prestižinėse ir labiausiai cituojamuose žurnaluose. Siūlome lenteles papildyti įvertinant šiuos darbus.

2) 2.1.1 p. numatomas matavimas pagal rezultatus, kurie „publikuoti prestižiškiausiuose ir skaitomiausiuose moksliniuose žurnaluose ar prestižiškiausių ir skaitomiausių leidyklų leidžiamuose leidiniuose“. Todėl siūlome papildyti sąvokose. Kita vertus, daugelis tokių žurnalų neturi atviros prieigos, tai kaip galima spręsti, kad žurnalas yra skaitomiausias, jei lietuvių rinkai jie uždari ir brangūs? Net Universitetams per brangu prenumeruoti tokias bazes kaip Thomson Reuters, Scopus ir pan.

3) 5.1.7 p. siūlome papildyti kaip analogiškai monografijai: „o išleistas lietuvių kalba – ir santrauką anglų, prancūzų arba vokiečių kalba.“

4) 5.2.3 p. numatyti „**Kultūros ir profesiniai leidiniai** – leidiniai, skirti humanitarinių ir socialinių mokslų profesinei auditorijai;“, tačiau lentelės priede Nr.2 jų nėra. Kita vertus tokių leidinių gali būti ir kitose mokslo šakose.

5) 5.2.10 p. nėra aišku kaip skaičiuosis „Mokslininko pilnojo darbo laiko ekvivalentas“: ar bus reikalavimas dėl pagrindinės ir nepagrindinės darbovietės? Ar bus skirtumai tarp konkursinių ir nekonkursinių pareigybių? kaip skaičiuosis „matavimo vienetas – etatas per metus;“ Kaip reikės skaičiuoti jį kai-darbuotojų etatų dalys per metus kinta?“ Kaip skaičiuosis Institutams mokslo darbuotojų pilnų etatų proporcijos, kai dėstytojų nėra Institutų personale? Siūlome patikslinti.

6) Gramatinės klaidos: 5.2.11 p. du žodžiai turi būti: „šaltiniotyriinių“; 19.3 p. klaida „Thopson Reuters“; 26 p. klaida žodyje „pareikti“; 27 p. skliaustuose neaiškus žodis (meni) - ?

7) 5.2.16 p. siūlome Metodikoje reglamentuoti aiškius tarptautiniu mastu pripažintų mokslo leidyklų nustatymo kriterijus (leidžiamų Thomson-Reuters duomenų bazėje referuojamų žurnalų skč. ar pan.), nepaliekant galimybės laisvai ekspertų interpretacijai sudarant leidyklų sąrašą.

8) Neliko paaiškinimo „Sudarytas mokslo darbas“, nors humanitarinių mokslų lentelėje yra, o šie darbai aktualūs ir socialiniams mokslams. Lygiai taip pat nėra aišku kaip skaičiuojamas bus lentelėje nurodomas rodiklis „Mokslo straipsniai, esantys tarp 10 proc. labiausiai cituojamų straipsnių (pagal Thomson Reuters).“ Todėl siūlome papildyti sąvokose.

9) 9 p. Neįvardinta publikacijų dalis, kurias galima teikti ekspertiniam vertinimui fizinių ir biomedicinos mokslų srityse. Ar po kurio laiko neatsiras žvaigždutė reiškianti 20, 30 ar 10%?

10) pagal 17.2 p. ir 19 p. - puslapių skaičius tampa svarbiu ne tik monografijoms, bet ir mokslo straipsniams. Ar tai tinkama?

11) 18 p. NIP vertė - šalies verslo įstaigų atstovai prilyginami užsienio institucijoms – tai nėra teisinga mūsų šalies mokslinių institucijų atžvilgiu. Galimos manipuliacijos nurodant atstovaujamą įstaigą. Siūloma palikti dabar egzistuojančią tvarką kai analogiškoje pozicijoje figūruoja tik užsienio mokslo įstaigų prieskyros.

12) Kadangi mokslo Institucijos atsakingos už teisingų duomenų pateikimą pagal Metodikos 15.2 punkto pagrindais, tai pagal 16 p. neteisingai pateikus duomenis taškų įvertinimas sumažinamas. Ką daryti turės Institutai, kurie neturės prieigos prie Thomson-Reuters Journal Citation Reports?

Dėl priedų – lentelių

1. Nėra paaiškinta lentelėse esantys „tarptautinėse duomenų bazėse referuojami leidiniai“; „Programos Horizon2020 projektų, kuriuose vykdomi moksliniai tyrimai, koordinavimas“. Taip pat nenumatyti kitų darbų vertinimas, kuris nepatenka į tarptautines mokslo programas, bet gali būti ir tarptautiniai projektai,

2. Lentelėse Nr.1-3 numatyti „Tarptautiniu mastu pripažintose leidyklose publikuoti darbai“ įvertinti daugiau kaip 3 kartus didesniu įverčiu lyginant su publikavimu kitose leidyklose. Kyla klausimas dėl finansavimo, kurio per LMT nepakanka.

3. Nėra aiškus atskyrimas humanitarinių nuo socialinių mokslų, nes daug kas tinka ir socialiniams mokslams, pvz., 4-6 eilutėse numatyti darbai : Mokslo straipsniai, knygų skyriai (tame tarpe straipsniams prilyginti monografijų skyriai, kai vieno autoriaus dalis monografijoje mažesnė nei 4 aut. lankai); mokliškai komentuoti vertimų leidimai; Sudaryti mokslo darbai.

4. 2 priedas, 3 p., 3 priedas 2 p. Neaišku, kaip reglamentuojamas Thomson-Reuters duomenų bazėje referuojamų žurnalų **savicitavimo skaičiavimas** ir ko siekiama šiuo rodikliu? Jeigu toks parametras reikalingas, siekiant aiškumo ir skaidrumo reiktų **įvesti aiškia skaitinę išraišką** (neatsižvelgiant į žurnalų grupę) ir **reglamentuoti tai Metodikoje**.

5. 2 priede 3 eil. ir 3 priede 2 eil. „Sąrašas pildomas esant reikalui“ - Labai blogas ekspertinis ir nepaaiškinamas kriterijus. Jis neprognozuojamas ir nusprendžiamas ekspertų.

6. 1-3 prieduose nurodytas darbas – „Programos „Horizontas 2020“ projektų, kuriuose vykdoma MTEP, koordinavimas.“ Ar metodikos rengėjai tikisi, kad po šios metodikos priėmimo visi puls

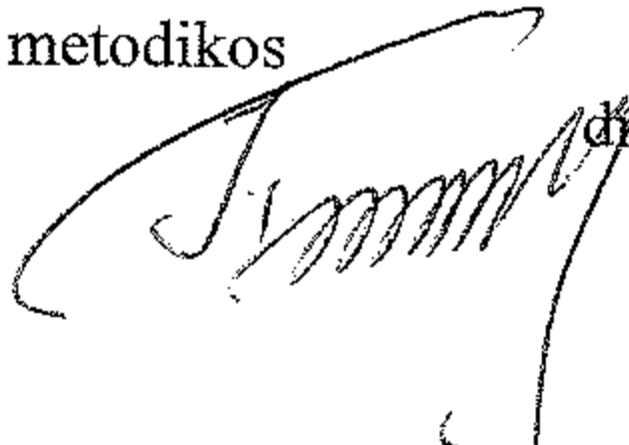
rengti H2020 paraiškas kaip koordinatoriai? „Horizontas 2020“ pagal apibrėžimą yra „**ES mokslinių tyrimų ir inovacijų programa**“ (žiūr. <http://h2020.lt/apie-programa/>) Mes tuo tarpu aiškinamės ar H2020 projekte vykdomos MTEP veiklos, papildomus taškus skiriame tik už projektų koordinavimą (kiek tokių projektų turime Lietuvoje?) ir visai nekreipiame dėmesio ar projektas gražina į Lietuvą kelis tūkst. ar kelis šimtus tūkst. Eur.. Tokios simbolinės priemonės tikrai nepadės susigrąžinti LT įmokamo biudžeto į H2020, neskatinis aktyvesnio LT dalyvavimo H2020 programoje ir nepadės pagerinti statistikos.

7. 3 priedas. Siūlome 30% sumažinti iki 25%. Padidėjimas nuo šiandieninės ribos t.y. 20%, sudaro net 50% padidėjimą ir yra neadekvatus ir nepagrįstas.
8. Būtina papildyti, įtraukiant į Fizinių, žemės ūkio, biomedicinos ir technologijos mokslo sričių mokslo darbų rūšių sąrašą ir „**naujas mokslui organizmų rūšis**“ (greta įtrauktų naujų veislių). Siūloma tokia formuluotė „tarptautinę ekspertizę praėjusios (publikuotos TR JCR leidiniuose, tipiniai egzemplioriai (standartas) - mokslinėje kolekcijoje, informacija - tarptautiniame organizmų grupės kataloge) mokslui naujos organizmų rūšys“. Tai suvienodins gamtos ir žemės ūkio tyrėjų analogiškų darbų vertinimą.

Dėl MTEP programų projektų ir sutarčių vertinimo

1. 27 p. „apie tais metais pagal šį užsakymą atliktus darbus (ne daugiau 10)“. Kodėl? Tarptautinių programų projektus teikiama neribotai, o ūkio subjektų – ribotai?
2. Turėtų būti labai aiškus ir **iš anksto apsibrėžtas tinkamų finansavimui projektų/programų spektras. Jis turėtų nekisti bent keletą metų.** Kad nebūtų taip, kad vienais metais SF atitinka MTEP reikalavimus, o kitais ne; kad penketą metų iš eilės dalinis 7BP projektų finansavimas neatitinka MTEP reikalavimų, o šeštaisiais magiškai atitinka. Lietuva stabiliai yra 27 vietoje iš 28 ES šalių pagal laimėtas H2020 lėšas. Esame „uodegoje“ ir inovacijų srityje. „Horizontas 2020“ pagal apibrėžimą yra „**ES mokslinių tyrimų ir inovacijų programa**“ (žiūr. <http://h2020.lt/apie-programa/>) ir joje nėra veiklų, nesusijusių su mokslu ir inovacijomis. Kai kurie projektai priskiriami koordinavimo ir paramos veikloms (CSA - Coordination support actions), bet tos veiklos nukreiptos mokslo tarptautiškumui didinti – argi tai ne Lietuvos mokslo vienas iš prioritetų??? Ekspertai-vertintojai tuo tarpu nusprendžia ar užskaityti H2020 programoje vykdomus projektus. Jei laikomasi principo, kad tik tiriamieji (RIA, galbūt IA) projektai priskiriami MTEP, institucijos nesuinteresuotos dalyvauti kitokio tipo projektuose. Vertinant tarptautinius projektus, siūlome atsižvelgti ir užskaityti taip pat ir kitokio tipo projektus. Tokiu būdu mokslo ir studijų institucijoms būtų duotas signalas aktyviau ieškoti galimybių H2020 ir kitose tarptautinėse programose? **Pasiūlymas:**
Ar iš tiesų reikalingas projektų ir sutarčių vertinimas, įnešantis daug sumaišties ir neaiškumo? **Siūlome užskaityti visas mokslo ir studijų institucijų vykdomų tarptautinių programų projektų ir sutarčių su ūkio subjektais lėšas.** Manome, kad tai padėtų išvengti nesibaigiančių nesusipratimų tarptautinių programų projektų ir sutarčių vertinime ir be to sutaupyti brangų ekspertų laiką.
3. 28 p. dėl apskundimo termino – reikėtų ilgesnio, kadangi vertinimai būna atostogų metu vasarą. Siūlome 15 d. d.
4. 29. Nenurodyta kokia biudžeto dalis skiriama pagal vertinimo rezultatus.

Lietuvos teisės instituto direktorė,
Mokslo ir studijų institucijų
mokslo (meno) darbų vertinimo metodikos
tobulinimo darbo grupės narė

dr. Jurgita Paužaitė-Kulvinskienė